

Eesti Biogaasi Assotsiatsioon

UUDISKIRI

www.eestibiogaas.ee

Aprill - August | II. 2022

REPowerEU: kava Venemaa fossiilkütustest sõltuvuse kiireks vähendamiseks ja rohepöörde hoogustamiseks

Euroopa Komisjon tutvustas märtsis REPowerEU kava, mille eesmärk on kiiresti vähendada Euroopa sõltuvust Venemaa fossiilkütustest. REPowerEU kavas on selle eesmärgi saavutamiseks ette nähtud meetmed energiasäästu suurendamiseks, energiaravustuse mitmekesistamiseks ja taastuenergia kiiremaks kasutuselevõtuks. Tervikuna võttes kujundatakse nende meetmega ümber ELi energiasüsteemi struktuur.

Energiatarbimise vähendamine suurema tõhususe kaudu on puhtale energiale ülemineku oluline osa, mis suurendab ELi majanduse vastupidavust ja kaitseb selle konkurentsivõimet fossiilkütuste kõrgete hindade eest. Euroopa Komisjon on koostöös Rahvusvahelise Energiaagentuuriga käivitanud üheksast punktist koosneva kava energiatarbimise vähendamiseks ELis. Sidusrühmadelt saadud teabe põhjal on Rahvusvahelise Energiaagentuuri hinnangul võimalik seda liiki lühiajaliste energiasäästumeetmete abil vähendada gaasi- ja naftanõudlust 5% (vastavalt ligikaudu 13 miljardit kuupmeetrit gaasi ja 16 miljonit naftaekvivalenttonni).

Kava „REPowerEU“ eesmärkide saavutamiseks on vaja lisaks energia säästmisele mitmekesistada taastuenergiaseadmete ja kriitilise tähtsusega toorainete tarneid. EL on mitu kuud teinud tarnete mitmekesistamiseks koostööd rahvusvaheliste partneritega ning importinud rekordkoguse veeldatud maagaasi ja suurendanud gaasitarneid. Märtsis Euroopa Ülemkogult saadud volitusi kasutades on komisjon ja liikmesriigid loonud ELi energiaplatformi gaasi, veeldatud maagaasi ja vesiniku vabatahtlikeks ühisostudeks. 5. mail moodustasid komisjon ja Bulgaaria ELi energiaostuplatformi raames esimese piirkondliku rakkerühma, mis koordineerib oma tegevust Kagu-Euroopa naabritega.

Kavaga „REPowerEU“ kiirendatakse rohepööret ja ergutatakse ulatuslikku investeerimist taastuenergiasse. Taastuvate energiaallikate kasutuselevõtu massiivne kiirendamine ja laiendamine elektritootmises, tööstuses, hoonetes ja transpordis kiirendab järkjärgulist loobumist Venemaa fossiilkütuste kasutamisest ning alandab aja jooksul ka elektri hindu. Komisjon teeb ettepaneku suurendada paketi „Eesmärk 55“ 2030. aasta taastuenergia eesmärki 40%-lt 45%-le. See suurendaks 2030. aastaks taastuenergia tootmise koguvõimsust 1236 GWni võrreldes paketi „Eesmärk 55“ 2030. aastaks kavandatud 1067 GWga.

Tulenevalt kava „REPowerEU“ täielikust rakendamisest, kõrgetest hindadest, gaasi alternatiividest (säästev biometaan, saastevaba vesinik), taastuvate energiaallikate edasisest kasutuselevõtust ja nõudluspoolel rakendatavatest struktuurimeetmetest, nagu energiatõhusus, peaks ELi gaasinõudlus vähenema kiiremini, kui on ette nähtud paketi „Eesmärk 55“ raames.

Biometaani ulatuslikum kasutuselevõtt

2030. aastaks säästva biometaani tootmise suurendamine 35 miljardi kuupmeetriini on tõhus võimalus vähendada maagaasi importi Venemaalt (hetkel on see ca 3 miljardit kuupmeetrit). Selleks et suurendada biogaasi tootmise võimsust ELis ja edendada selle muundamist biometaaniks, tuleb selle perioodi jooksul investeerida hinnanguliselt 37 miljardit eurot.

Euroopa Komisjon teeb ettepaneku kõrvaldada peamised tõkked, mis takistavad säästva biometaani tootmise suurendamist ja selle kasutamist, ning hõlbustada biometaani integreerimist ELi gaasi siseturule järgmiselt:

- luues taastuvallikatest toodetud gaaside väärtusahela edendamiseks tööstusliku biogaasi ja biometaani partnerluse;
- võttes täiendavaid meetmeid, et innustada biogaasitootjaid moodustama energiakogukondi;
- stimuleerides biogaasi muundamist biometaaniks;
- edendades olemasoleva taristu kohandamist ja uue taristu kasutuselevõttu, et ELi gaasivõrgus saaks transportida rohkem biometaani;
- kõrvaldades lüngad teadus- ja arendustegevuses ning innovatsioonis;
- hõlbustades juurdepääsu rahastamisele ning mobiliseerides ELi rahalisi vahendeid Euroopa ühendamise rahastu, ühtekuuluvuspoliitika, taaste- ja vastupidavusraha ja ühise põllumajanduspoliitika raames.

Keskenduda tuleks säästvale tootmisele ja tagada, et biometaani toodetakse orgaanilistest jäätmetest ning põllumajandusjäätmetest, vältimaks mõju maakasutusele ja toiduga kindlustatusele. Bioenergia moodustab 60% ELi taastuvenergiast. See on liidus kättesaadav ja stabiilne energiaallikas, kuid võtmeküsimuseks on selle säästev hankimine. Praegused hinnangud osutavad biomassi kasutamise mõõdukale, kuid püsivale suurenemisele kuni 2030. aastani.

Ringlusse mittevõetavate biomassijäätmete ning põllumajandus- ja metsajäätmete kasutamise prioriseerimine tagab säästva energiatootmise, mis võib aidata kaasa kava „REPowerEU“ eesmärkide saavutamisele [■](#).

Sõnnikust gaasi tootmisega saaks vähendada sõltuvust Vene gaasist

Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja sõnul on Eestis biometaani tootmise potentsiaal suuresti kasutamata. Euroopa Komisjon soovib lähiaastatel Euroopa Liidu (EL) biometaani tootmismahu kümnekordistada, mis võimaldaks liidul 20 protsenti Venemaalt imporditud maagaasist asendada jätkusuutliku, soodsama ning kohapeal toodetud alternatiiviga. Euroopa Biogaasi Assotsiatsiooni andmetel on loomasõnnik kõige potentsiaalsem ressurss biometaani tootmise jätkusuutlikuks kasvatamiseks. 2021. aasta seisuga toodetakse sõnnikust ja teistest jäätmetest biogaasi viies Eesti põllumajandusettevõttes ning viimastel aastatel on üle mindud ka biometaani tootmisele. Nii toodetakse sõnnikust biometaani Järvamaal Oisus, Viljandimaal Kõos, Lääne-Virumaal Vinnis, Tartumaal Ilmatsalus ning Järvamaal Aravetel.

Eesti põllumajanduses tekib aastas 3 600 000 tonni sõnnikut ja läga, millest Eesti viies biogaasijaamas käideldakse kokku ligikaudu 10 protsenti. Eesti Biogaasi kolmes rohejaamas Vinni, Tartu, Oisu – käideldakse täna 200 000 tonni, Kõos ligikaudu 86 000 tonni ja Aravetel kuni 100 000 tonni sõnnikut ja läga. Esimesena Baltikumis hakkas 2018. aastal biometaani tootma Biometaan OÜ Viljandimaal. Tootmise mahuks on kuni 1,5 miljonit normaalkuupmeetrit biometaani. Euroopa üks kaasaegsemaid biometaanijaamu asub Koksvere külas 1700 lüpsilehmaga Mangeni farmi vahetus naabruses. Koksvere külas toodetava biometaani tooraineks on Mangeni ja Önne farmi lüpsilehmade läga, silo ja sõnnik. Ühes aastas kasutatakse ära 81 000 tonni läga, 5000 tonni tahesõnnikut ja 5000 tonni silo.

Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja keskkonnavaldkonna juhi Riina Maruštšak hinnangul nähakse põllumajandussektoris heitme vähendamisel suurimat potentsiaali biometaani tootmise suurendamisel, millele järgneb oluliselt väiksema potentsiaaliga täppisväetamine. „Hea meel on tõdeda, et viimastel aastatel on alustatud biometaani tootmist juba mitmete loomakasvatajate sõnnikust, kuid biometaani tootmise potentsiaali on Eestis palju rohkem. Peame väga tähtsaks biometaani tootmise arendamist, sest see pakub vähemalt osalist lahendust nii transpordisektoris kui põllumajanduses. Lisaks edendab see ringmajandust ja selle tootmisega panustatakse ka metaani emissiooni vähendamisse,“ lisas ta.

Eestis on olemas biometaani tootmise potentsiaal, mis tagaks transpordis taastuvkütuste 14-protsentide osakaalu aastaks 2030. Sellest potentsiaalist väga olulise osa moodustavad põllumajandusjäätmed, millega peaksime kodumaise biometaani tootmise edendamisel arvestama. Põllumajanduskoja hinnangul on biometaani tootmise suurendamise puhul tegemist meetmega, mida saab rakendada nüüd ja kohe – tehnoloogia ja kogemus on olemas. Ka põllumajandustootjate seas on huvi ja valmisolek olemas. Potentsiaali realiseerimiseks on koja sõnul vaja koostööd avaliku ja erasektori vahel ning selget õigusraamistikku, mis tagab tootjatele investeerimiskindluse [■](#).

Eesti saab järgmistel aastatel Euroopast üle kolme miljardi euro

Euroopa Komisjon võttis vastu Eesti toetuste katusstrateegia ehk partnerluslepe aastateks 2021–2027. Partnerluslepe raames antav fondide Euroopa Liidu toetusmaht kokku on ligikaudu 3,46 miljardit eurot. Aastatel 2021–2027 saab Eesti toetust 1,7 miljardi euro mahus Euroopa Regionaalarengu Fondist, 780 miljonit Ühtekuuluvusfondist, 534 miljonit Euroopa Sotsiaalfond+ vahenditest ning 354 miljonit eurot Õiglase Ülemineku Fondist. Lisaks hõlmab partnerluslepe 97,4 miljonit eurot Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi vahenditest.

Partnerluslepe ehk katusdokumendi kõrval jätkub töö ka ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava ehk eurotoetuste kasutamise strateegilise kavaga. Valitsuse heakskiidu sai rakenduskava juuni alguses, see on esitatud Euroopa Komisjonile ning Eesti soovib heakskiidu saada aasta lõpuks. Kui nõusolek on saadud, saab Eesti alustada täies mahus uue perioodi toetuste rakendamisega. Struktuuritoetuste kasutamisel on Eestil kuus suurt eesmärki: nutikam, rohelisem, sotsiaalsem, inimestele lähedasem ja ühendatum Eesti ning õiglane üleminek.

Rohelisem Eesti tähendab investeringuid energiasüsteemi ümberkujundamisse, taastuvenergia arendamisse ja kliimamuutuste ennetamisse ning nende mõjude leevendamisse. Kokku 780 miljoni euro suuruse toetuse abil on plaanis rekonstrueerida korterelamuid energiatõhusaks, investeerida taastuvenergiasse – sealhulgas biometaanil ning küttesüsteemidesse –, arendada ringmajandust ja toetada ettevõtteid ressursitõhusamate lahenduste kasutuselevõtul. Samuti investeeritakse keskkonnasäästlikku linnatransporti [■](#).

Avalik sektor plaanib hakata hankima vaid keskkonnahoidlikke sõidukeid

Keskkonnaministeeriumil on kavas peagi kehtestada nõue, et avalik sektor ning riigiettevõtted hakkaksid hankima ainult keskkonnahoidlikke busse, veokeid ja sõiduautosid. Plaanitav määrus seaks avaliku sektori ja riigiettevõtete hankijatele kohustuse võtta maanteesõidukite riigihangete puhul arvesse maanteesõiduki või teenuse kogu kasutusiga hõlmavat energia- ja keskkonnamõju, sealhulgas energiatarbimist ning CO₂ ja saasteainete heidet.

Määrus puudutaks ka teenuseid, näiteks maantee ühistransporditeenuseid, eriotstarbelisi sõitjate autoveo teenuseid, sõitjate sõiduplaaniväliselt vedu, samuti spetsiaalset posti- ja pakiveo teenuseid ning jäätmekogumisteenuseid. Määrus peaks suurendama keskkonnahoidlike kütuste nõudlust, sest ühistranspordis võiks edukalt kasutada kohalikust toorainest toodetavat biometaanil ja biogaasi või vesinikku.

Turuprognoside kohaselt jätkub keskkonnahoidlike maanteesõidukite ostuhinna langus. Väiksemad käitamis- ja hoolduskulud muudavad nende omamise kogukulu juba praegu konkurentsivõimeliseks. Eeldatav hinnalangus vähendab eelseisval aastakümnel keskkonnahoidlike maanteesõidukite turul kättesaadavuse ja kasutuselevõtu tõkkeid veelgi [■](#).

Alates 1. Juulist Ida-Virumaa maakonda teenindav Go Bus toob liinidele uued gaasibussid

1. juulist saatis Go Bus Ida-Viru maakonnaliinidele 25 uut keskkonnasäästlikku gaasibussi, mis asuvad järgmisel kaheksal aastal teenindama Jõhvi ja Narva piirkonna reisijaid. Maagaasil ja biometaanil sõitvate Scania ja MAN busside liinile toomise investeering ulatub ligemale 6 miljoni euroni.

Ida-Viru Ühistranspordikeskuse ja Go Busi vahel sõlmitud lepingu aastane kogumaht on hinnanguliselt 1,9 miljonit liinikilomeetrit aastas. Uus avaliku liiniveo korraldamise leping kestab kaheksa aastat [■](#).

Foto: www.gobus.ee

Tallinna linn suurendab gaasibusside arvu

Tallinna abilinnapea Andrei Novikovi sõnul saabub selle aasta jooksul Tallinna veel 50 gaasibussi. Kokku on neid siis 350. Tallinna linnatranspordi juhatuse liikme Lennart Viikmaa sõnul on hoolimata kõrgest gaasihinnast toimepidevus praegu väga hea. Vajalik täiendav raha peaks tulema lisaeelarvest. Novikov rääkis, et energiahindadest tingitud olukord on raske. "Selle koha pealt on tõesti olukord halb ja täiendavalt, ma usun, me peaksime prognoosima ainult selle aasta eelarves, et neid aasta lõpuni vajadusi katta, suurusjärgus 12 miljonit eurot," rääkis Novikov.

Tallinna linnatransport saatis majandus- ja kommunikatsiooniministeriumile ka kirja, et tõstatada arutelu energiakindluse meetmete teemal. Nii loodetakse jõuda ühistransporditeenuse elutähtsate teenuste osutajate nimekirja arvamiseni. "Elutähtsa teenuse osutajal on teatav eelis, toimepidevuse tõrkel on täiendavad juurdepääsud kütusevarudele võimaliku tõrke korral või on tagatud selle prioriteetsus," rääkis Lennart Viikmaa ■.

Jõgeval avati esimene CNG tankla

Eestimaine energiaettevõtte Alexela avas Jõgeva maakonnas surugaasi tankimisvõimaluse aadressil Risti, Õuna küla, Jõgeva vald, Jõgeva maakond, 48439. Tegemist on esimese surugaasitanklaga Jõgeval, mis on ettevõttele juba üheksas üle-eestiline CNG tankla. Eestis on augusti 2022 seisuga kokku 26 surumetaani tanklat ja üks LNG tankla.

Eestis orgaaniline looduslik väetis Bioon

Sellel aastal valiti orgaaniline looduslik väetis Bioon Maamessi naelaks. Tegemist on ringmajanduse tootega, kus vedela orgaanilise väetise tootjana ollakse ka teerajajaks Eestis. Biooni tootmise eestvedaja Ahto Oja sõnul tekkis idee loodusliku väetise tootmiseks juba siis, kui Mangeni farmikompleksi vahetus läheduses Viljandimaal alustati biometaanitootmist. Suuremaid ettevalmistusi vedela ja tahke Biooni tootmiseks hakati tegema aga eelmisel aastal.

„Biooni saame rohegaasi tootmise kõrvalsaadusest ehk kääritusjäätisest. Kuna põhitooraineks on meie oma farmi lehmade läga, silo ja sõnnik, siis ongi selle omadused identsed sõnnikuga. Suur vahe on vaid selles, et Bioon on täiesti lõhnavaba ja näeb välja nagu turvas. Kuumtöötlemine 70C juures muudab selle ka haiguste – ja umbrohivabaks, kuid jätab alles kõik looduslikud põhi- ja mikrotoitained,“ sõnab Oja.

Oja sõnul võivad Biooni kasutada kõik maa- ja linnaaednikud, kes tahavad saaki saada. „Viie liitrine pakend muudab selle mugavaks ka neile, kelle rõdul vajab turgutamist vaid paar maitsetaimepotti. Kuna tegu on loodustootega, siis ei juhtu midagi, kui Biooniga kokku puutunud basiilikuleht või tillioks kohe suhu pista,“ lisab ta.

Foto: www.bioon.ee

[Bioon](http://www.bioon.ee) on orgaaniline looduslik aiaväetis, mis sisaldab looduslikul kujul kõiki põhi- ja mikrotoitaineid. Biooni saab kasutada nii vedelas kui tahkes olekus kõikidel muldadel ja kasvusubstraatidel kõikide taimede väetamiseks ja mulla omaduste parandamiseks, nii avamaal kui kasvuhoones. Tahke Bioon on 25-liitrisel kotis ja vedel Bioon 5-liitrisel kanistris. Vedel Bioon sobib ka looduslikuks universaalseks lillede ja toataimede väetamiseks. Tahke Biooniga väetatud köögivilju, juurvilju ja puuvilju võib tarbida ilma kuumutamata ■.

Biometaanit hind seotud maagaasi maailmaturu hinnaga

Eesti oma sõnnikust ja jäätmetest toodetav biometaan ei ole sugugi odavam kui Vene maagaas, sest hind on seotud maagaasi turuhinnaga. Rohepöörde laineharjal turule tulnud Eesti biometaan vähendab küll CO2 heidet ja säästab keskkonda, kuid praegusel hüplikul kütuseturul ei taga see kahjuks stabiilset hinda ega kokkuhoidu.

«Meile ei ole biometaanit kasutamine andnud kokkuhoidu ega leevendust, tuleb saada hakkama selle hinnaga,» nentis Go Bus ASI Lõuna-Eesti piirkonnajuht Ramses Riive. Kõik nende Tartu linnas sõitvad bussid kasutavad biometaanit. «Aga hoolimata hinnast on tegu ikkagi rohelise kütteliigiga ja see on ääretult oluline.» Eestis toodetava biometaanit omahind

omajagu kõrge ja alla omahinna on võimaldanud seda müüa riiklik toetusmehhanism, mis katab lühiajaliselt biometaani hinnavahe maagaasi hinnaga maailmaturul, ja nõue, et osa tanklates müüdavatest kütustest oleks biokütused, rääkis Alexela energiakaubanduse portfelli juht Kalvi Nõu. Teisisõnu biometaani toetus on seotud maagaasi hinnaga - mida kõrgem on maagaasi turuhind, seda vähem makstakse biometaanile toetust. Ehk kui maagaasi turuhind on üle 100 euro/MWh, siis täiendavat toetust biometaani tootmise eest ei maksta, kui on alla 100 euro/MWh, siis makstakse toetust hinnavahe katmiseks. Selline loogika tagab, et biometaani tootmise eest makstakse toetust vaid siis, kui maagaasi turuhind on madal ning biometaani tootmine turutingimustel ei oleks muidu kasulik.

Miks üldse on kohalik biometaan seotud maagaasi kõikuva maailmaturu hinnaga? Kuna biometaani kasutatakse sisuliselt samamoodi nagu maagaasi ja hinnastamise mõttes on tegemist sarnaste toodetega, millest ühel on roheline lisaväärtus. «Seega seos maagaasiga on toote olemuslik ja lahutamatu omadus,» tõdes Baltic Energy Partners juhatuse liige Marko Allikson. Tartu Biogaas OÜ juhatuse liige Kristjan Stroomi sõnul on biometaan kallis, sest selle tootmine on neli-viis korda kallim kui maagaasi tootmine ja põhikulu on elekter ja kütus, mis on läinud neli korda kallimaks. See on kergitanud biometaani omahinna kõrgustesse.

Alexela juhatuse liikme Tarmo Kärsna sõnul on CNG hind sõltuvuses maagaasi maailmaturuhinnast. „Maagaasi hind kujuneb eelmise kuu keskmise maailmaturuhinna indeksi TTF põhjal, erinevalt vedelkütustest, kus sisseostuhindade sõltuvus maailmaturu hinnast on jooksval kuul päevapõhine,“ selgitas Kärsna. Ta lisas, et TTF ehk maagaasi maailmaturuhind on Venemaa algatatud sõja tõttu stabiilselt tõusnud. Kärsna on varem ennustanud, et kõrgete hindadega tuleb arvestada tänava kogu aasta vältel [■ ■](#).

Roheülemineku ja biomajanduse arendamiseks saab taotleda investeringutoetust

Maaeluminister Urmas Kruuse allkirjastas 19.08.2022 määruse, millega toetatakse ettevõtete ja teadus-arendusasutuste investeringuid bioressursside väärimdamisse.

Maaeluminister Urmas Kruuse leiab, et peame vähendama sõltuvust välismaistest taastumatutest ressurssidest ja kasutama rohkem enda taastuvaid bioressusse. „Iga seade või uus tehnoloogia, mis aitab taastuvaid bioressusse paremini kasutada, toob rohkem kasu ettevõtjale ja vähendab samal ajal kliimajalajälge.“ Maaeluminister lisas, et toetust saab kasutada ka biojätmete ja kõrvalsaaduste väärimdamiseks. „Tänases energiakriisis on eriti oluline, et leiame alternatiive, kuidas energiat toota. Kodumaine biogaas on üks võimalik lahendus, mis aitab kaasa kriisi leevendamisse.“

Taotlusvoor avaneb oktoobri algul PRIA e-toetuste keskkonnas ja jääb avatuks selle aasta lõpuni. Toetuse miinimumsuurus ühe taotluse kohta on 500 000 eurot ja maksimumsuurus on 5 miljonit eurot. Toetuse kogueelarveks on kavandatud umbes 23 miljonit eurot.

Rahastus tuleb taasterahastust Next Generation EU, mille maht on 750 miljardit eurot. Taasterahastu eesmärk on toetada reforme ja investeringuid, mis on vajalikud majanduse pikaajaliseks taastumiseks, majanduse ja sotsiaalse vastupidavuse suurendamiseks ning rohe- ja digiüleminekuks. Eesti taastekavas on ettevõtete rohepöördeks planeeritud kokku ligikaudu 220 miljonit eurot [■](#).

